

Przegląd działań i inicjatyw GDOŚ oraz RDOŚ w zakresie ochrony czynnej - wnioski i rekomendacje

ANNA RONIKIER-DOLAŃSKA
GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

OCHRONA GATUNKOWA

Ochrona gatunkowa jest jednym z podstawowych narzędzi ochrony przyrody w Polsce. Jej celem jest **zachowanie** rzadkich, zagrożonych lub cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów. Dzięki niej możliwe jest **ograniczenie** działań człowieka, które mogłyby prowadzić do wyginięcia lub pogorszenia stanu zachowania populacji niektórych organizmów.

Krajowe przepisy zapewniają **właściwą** implementację przepisów Unii Europejskiej (Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa) oraz regulacji międzynarodowych (Konwencja Berneńska).

Krajowe przepisy są **bardziej restrykcyjne** i zapewniają **dodatkowe środki ochrony** w załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej ochroną gatunkową w Polsce objęto **dodatkowo** 1252 taksony zwierząt, stosunku do gatunków nią objętych. Ponadto, ochrona gatunkowa na poziomie krajowym uwzględnia również gatunki, w stosunku do których Polska **nie została zobligowana** do ochrony na podstawie przepisów UE. Poza gatunkami wymienionymi roślin i grzybów.

OCHRONA GATUNKOWA

Organami odpowiedzialnymi za **zarządzanie** w kontekście przepisów ochrony gatunkowej są w Polsce:

- Regionalni Dyrektorzy Ochrony Środowiska (RKP)
- Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
- Minister Klimatu i Środowiska

Derogacje w stosunku do gatunków objętych ochroną mogą być udzielone wyłącznie w ściśle określonych warunkach.

Wszystkie udzielone derogacje podlegają **raportowaniu** do Komisji Europejskiej oraz są cyklicznie **oceniane**.

OCHRONA GATUNKOWA

Zarządzanie?

Zarządzanie – ogólny zakres działań, procesów i decyzji, których zastosowanie w odniesieniu do zasobów, osób, kapitału lub organizacji ma zapewnić warunki do efektywnego ich funkcjonowania prowadzącego do osiągnięcia postawionych celów.

Inne definicje zarządzania:

Zarządzanie jest sztuką osiągania zamierzonych rezultatów przez innych ludzi, zarządzający (menedżerowie) osiągają cele organizacji poprzez organizowanie pracy innych, a nie przez wykonywanie zadań osobiście.

Zarządzanie to działalność kierownicza polegająca na ustalaniu celów i powodowaniu ich realizacji w organizacjach podległych zarządzającemu, na podstawie własności środków produkcji lub dyspozycji nimi (według Glińskiego).

Zarządzanie to działanie polegające na dysponowaniu zasobami (według prof. T. Pszczołowskiego).

Zarządzanie to zestaw działań (planowanie, organizowanie, motywowanie, kontrola) skierowanych na zasoby organizacji (ludzkie, finansowe, rzeczowe, informacyjne) wykorzystywanych z zamiarem osiągnięcia celów organizacji (według Griffina).

Zarządzanie to porządkowanie chaosu, czyli panowanie nad różnorodnością i przekształcenie potencjalnych konfliktów we współpracę (według prof. B.R. Kuca).

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 13) – zarządzenia MKiŚ, Dyr. PN, RDOŚ (zo, po, bóbr, kormoran, czapla); zarządzanie mieniem państwowym (dot. PN), zarządzanie rezerwatem, obszar będący w zarządzie nadleśnictwa lub obszar zarządzany przez PGL LP (dot. N.2000), podmiot zarządzający ogrodem botanicznym lub zoologicznym... **Wniosek 1. nie ma czegoś takiego jak zarządzanie (gospodarowanie) gatunkiem.**

OCHRONA GATUNKOWA

Przykłady czynnej ochrony gatunków realizowanych przez RDOŚ:

- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Poznaniu i w Warszawie (partnerzy); PTOP – beneficjent główny

Kulik WIELKI zagrożony.
Ochrona kulika wielkiego *Numenius arquata* w Polsce.

Informacje o projekcie: <https://lifekulik.pl>

Okres realizacji: 01.09.2024 - 31.12.2029

Projekt realizowany jest dzięki finansowaniu Unii Europejskiej z Funduszu LIFE (75%), NFOŚiGW (20%) oraz ze środków własnych beneficjentów (5%).

Koszt działań prowadzonych przez RDOŚ w Poznaniu:

708 608,57 Euro

Projekt ma na celu utrzymanie stabilnej populacji kulika wielkiego i jej odbudowę w dłuższej perspektywie czasowej w 14 kluczowych ostojach lęgowych gatunku w Polsce, w których gnieździ się ponad 75% krajowej populacji kulika wielkiego.

OCHRONA GATUNKOWA

Przykłady czynnej ochrony gatunków realizowanych przez RDOŚ:

- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim
– **Monitoring rybołowa w województwie lubuskim**

Rybołów jest jedynym gatunkiem ptaka drapieżnego w województwie lubuskim w odniesieniu, do którego prowadzona jest stała kontrola stanu jego populacji na obszarze całego regionu. Monitoring rybołowa prowadzony jest w ramach wdrażanej w województwie **regionalnej strategii ochrony gatunku**.

W celu ochrony rybołowa Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. tworzy specjalne strefy ochrony miejsc rozrodu tych ptaków. Na obszarach tych w promieniu do 200 m przez cały rok, oraz w promieniu do 500 w okresie lęgów rybołowów (marzec –sierpień), nie można przebywać, zabrania się także wycinania drzew i krzewów, wznoszenia wszelkich obiektów i urządzeń, a także nie można zmieniać stosunków wodnych na tych terenach. Wszystko po to, aby zachować siedliska rozrodu przedmiotowego gatunku oraz umożliwić mu wychowanie młodych w spokoju i bezpieczeństwie.

W ciągu 15 lat ochrony rybołowa przez RDOŚ w lubuskim zamontowano **ponad 100 sztucznych platform gniazdowych** w celu odbudowy populacji tego okazałego drapieżnika. Jak pokazują dane z monitoringu, platformy zasiedlają nie tylko rybołowy, ale również skrajnie rzadkie gatunki jak sokoły wędrowne, kanie czarne oraz pustulki.

Uzyskane wyniki w 2025 roku potwierdzają utrzymanie stabilnej liczebność rybołowa na obszarze województwa lubuskiego. Obecność ptaków wykazano na 10 stanowiskach lęgowych, w tym 6 gniazdujących na konstrukcjach słupowych oraz 4 na drzewach. Co ważne, w tym roku stwierdzono drugie nadrzewne naturalne gniazdo rybołowów (czyli samodzielnie zbudowane przez ptaki).

Strona poświęcona ochronie rybołowa: <https://www.gov.pl/web/rdos-gorzow-wielkopolski/ochrona-rybolowa2>

OCHRONA GATUNKOWA

Przykłady czynnej ochrony gatunków realizowanych przez RDOŚ:

- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie:
projekt *Ochrona gniazd bociana białego (Ciconia ciconia) w województwie mazowieckim.*

Projekt realizowany od 2009 r. dzięki dofinansowaniu WFOŚiGW w Warszawie (ponad 16 lat).

- Średnio co roku konserwacji poddawanych jest około 50 bocianich gniazd. Umożliwia to ptakom bezpieczne warunki lęgowe, zmniejszając śmiertelność młodych.
- Najczęściej podejmowane działania dotyczą konserwacji gniazd lub ich przenoszenia na specjalnie przygotowane platformy.
- Realizacja projektu przyczynia się do zachowania i ochrony stanowisk lęgowych bociana białego, dla którego Polska jest jedną z największych ostoi w Europie.
- Jest jednocześnie ważnym elementem minimalizowania sytuacji konfliktowych na linii człowiek-gatunek objęty ochroną i pokazywania możliwych rozwiązań służących ochronie przyrody.

STREFY OCHRONY

Regionalni Dyrektorzy Ochrony Środowiska mogą ustalać i likwidować, w drodze decyzji administracyjnej:

- strefy ochrony **ostoi** oraz **stanowisk roślin**,
- strefy ochrony **ostoi**, **miejsc rozrodu** i **regularnego przebywania zwierząt**,
- strefy ochrony **ostoi** oraz **stanowisk grzybów**.

STREFY OCHRONY

Liczba ustanowionych stref ochrony zwierząt
(stan na 31.12.2025 r. – nie uwzględnia danych z woj. pomorskiego)

gatunek		2025
iglica mała	<i>Nehalennia speciosa</i>	25
gniewosz płamisty	<i>Coronella austriaca</i>	4
wąż Eskulapa	<i>Elaphe longissima</i>	17
żółw błotny	<i>Emys orbicularis</i>	30
ślepowron	<i>Nycticorax nycticorax</i>	0
bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	745
szlachar	<i>Mergus serrator</i>	0
orzeł przedni	<i>Aquila chrysaetos</i>	32
orlik grubodzioby	<i>Aquila clanga</i>	2
orlik krzykliwy	<i>Aquila pomarina</i>	1403
gadożer	<i>Circaetus gallicus</i>	1
bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	1437
orzełek	<i>Aquila pennata</i>	0
kania czarna	<i>Milvus migrans</i>	79
kania ruda	<i>Milvus milvus</i>	286
rybołów	<i>Pandion haliaetus</i>	56
raróg	<i>Falco cherrug</i>	0
sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>	39
cietrzew	<i>Tetrao tetrix</i>	30
głuszec	<i>Tetrao urogallus</i>	26
puchacz	<i>Bubo bubo</i>	56
sóweczka	<i>Glaucidium passerinum</i>	82
puszczyk mszarny	<i>Strix nebulosa</i>	13
włochatka	<i>Aegolius funereus</i>	67
kraska	<i>Coracias garrulus</i>	0
nietoperze	<i>Chiroptera</i>	3
żołędniczka	<i>Eliomys quercinus</i>	0
wilk	<i>Canis lupus</i>	2
ryś	<i>Lynx lynx</i>	0
niedźwiedź brunatny	<i>Ursus arctos</i>	7
suma		4442

STREFY OCHRONY

Liczba ustanowionych stref ochrony roślin

(stan na 31.12.2025 r. nie uwzględnia danych z woj. pomorskiego)

gatunek		2025
poryblin kolczasty	<i>Isoetes echinospora</i>	0
zanokcica ciemna	<i>Asplenium adulterinum</i>	1
zanokcica klinowata	<i>Asplenium cuneifolium</i>	1
zanokcica serpentynowa	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	0
warzucha polska	<i>Cochlearia polonica</i>	0
włosocień delikatny	<i>Trichomanes speciosum</i>	1
aldrowanda pęcherzykowata	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>	1
ciemężyca czarna	<i>Veratrum nigrum</i>	5
kukuczka kapturkowata	<i>Neottianthe cucullata</i>	0
miodokwiat krzyżowy	<i>Herminium monorchis</i>	0
elisma wodna	<i>Luronium natans</i>	0
kaldezja dziewięciornikowata	<i>Caldesia parnassifolia</i>	1
suma		10

STREFY OCHRONY

Liczba ustanowionych stref ochrony grzybów

(stan na 31.12.2025 r. nie uwzględnia danych z woj. pomorskiego)

gatunek		2025
granicznik płucnik	<i>Lobaria pulmonaria</i>	307
granicznik tarczownicowy	<i>Lobaria scrobiculata</i>	0
granicznik tarczowy	<i>Lobaria amplissima</i>	0
brodaczka kędzierzawa	<i>Usnea subfloridana</i>	0
brodaczka kępkowa	<i>Usnea hirta</i>	0
brodaczka zwyczajna	<i>Usnea filipendula</i>	0
kobiernik Arnolda	<i>Parmotrema arnoldi</i>	2
kobiernik orzęsiony	<i>Parmotrema perlatum</i>	5
kobiernik postrzępiony	<i>Parmotrema crinitum</i>	0
kobiernik wybredny	<i>Parmotrema stuppeum</i>	0
mąkla rozłożysta	<i>Evernia divaricata</i>	0
odnożyca włosowata	<i>Ramalina thrausta</i>	0
pawężniczka sorediowa	<i>Nephroma parile</i>	2
puchlinka ząbkowana	<i>Thelotrema lepadinum</i>	107
suma		423
suma		4875

OCHRONA GATUNKOWA NA TERENIE WOJEWÓDZTWA – OKRESOWE UZUPEŁNIENIE KRAJOWEJ LISTY

Art. 53. Regionalny dyrektor ochrony środowiska może wprowadzić na terenie województwa, na czas określony, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, ochronę gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, nieobjętych ochroną określoną w przepisach, o których mowa w art. 48–50, a także właściwe dla nich zakazy wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 51 ust. 1 i 1a oraz art. 52 ust. 1 i 1a, a także odstępstwa od zakazów wybrane spośród odstępstw, o których mowa w art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 2.

Np. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 31 grudnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia na terenie województwa wielkopolskiego ochrony szurpka Rogera *Orthotrichum rogeri*. Było na 5 lat.

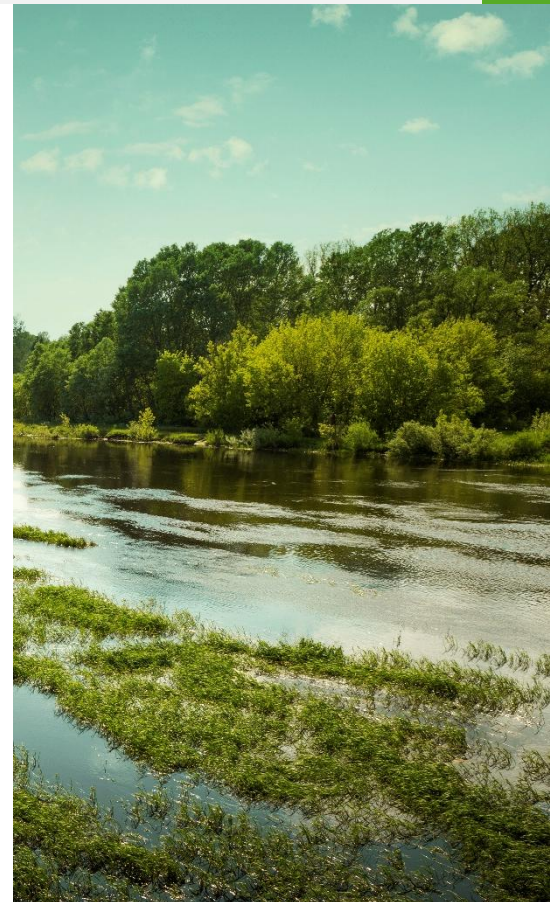

PROGRAMY OCHRONY ZAGROŻONYCH WYGINIĘCIEM GATUNKÓW

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska opracowuje programy ochrony zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów (art. 57 ustawy o ochronie przyrody).

Programy ochrony zawierają:

- opis sposobów prowadzenia działań ochronnych zmierzających do odbudowy populacji zagrożonych wyginięciem gatunków,
- określenie czasu i miejsca wykonania działań ochronnych,
- wskazanie odpowiedzialnego za wykonanie działań ochronnych,
- informacje o kosztach i źródłach finansowania.

PROGRAMY OCHRONY ZAGROŻONYCH WYGINIĘCIEM GATUNKÓW

Programy ochrony gatunków nie są powszechnie obowiązującym źródłem prawa, jednak stanowią wytyczne do postępowania w celu poprawy stanu zachowania poszczególnych gatunków.

Krajowe programy ochrony przyjęte przez GDOŚ:

- KPO kulika wielkiego - 18.12.2018 r.
- KPO dubelta - 2.03.2017 r.
- KPO orlika krzykliwego - 4.03.2016 r.
- KPO orlika grubodziobego - 20.08.2015 r.
- KPO błotniaka łąkowego - 20.08.2015 r.
- KPO morświna - 6.11.2015 r.

Krajowy Plan Ochrony Kulika Wielkiego

Data przyjęcia programu przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska: 18.12.2018 r.

Krajowy Program Ochrony Dubelta
Gallinago media

Realizacja 01.04.2016
Data przyjęcia programu przez Wzrostowego Dyrektora Ochrony Środowiska: 02.03.2017 r.

Dubelt life+

Foto: Dorota Kłosa

Krajowy Plan Ochrony Błotniaka Łąkowego

Warszawa, 22.12.2014 r.

Data przyjęcia programu przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska: 20.08.2015 r.

Krajowy program ochrony orlika grubodziobego *Aquila clanga*

Przez 2014

Data przyjęcia programu przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska: 20.08.2015 r.

KRAJOWY PROGRAM OCHRONY ORLIKA KRZYKLIWEGO
AQUILA POMARINNA
W POLSCE

KOMITET OCHRONY ORLIKÓW
W RAMACH PROJEKTU LIFE -
OCHRONA ORLIKA KRZYKLIWEGO
NA WYMIARACH OCHRONY NATURY 2007

Czerwiec, 2014

Data przyjęcia programu przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska: 4.03.2016 r.

PROGRAM OCHRONY MORŚWINA
GENERALNA DZIAŁALNOŚĆ OCHRONY ŚRODOWISKA
Warszawa, 2015
regulamin konkursu na realizację projektu „Program ochrony morświna”
http://dzwona.gdo.gov.pl/dokumenty/ochrona_gatunkowa/ogp/ochrona_morswina

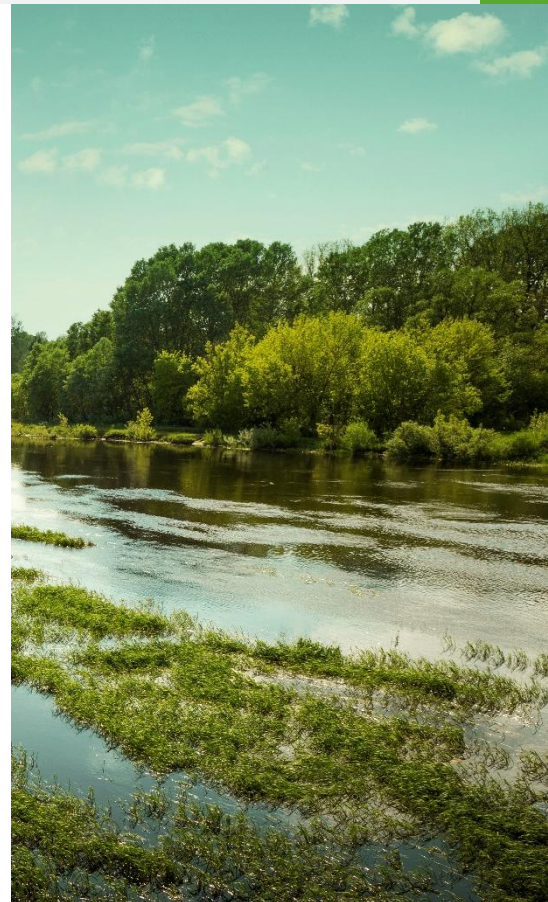

PROGRAMY OCHRONY ZAGROŻONYCH WYGINIĘCIEM GATUNKÓW

Wniosek 2.

Programy ochrony **nie stanowią** w obecnym kształcie programów / planów zarządzania gatunkiem. Wzmocnienie formuły prawnej? Czy powinny one dotyczyć tylko gatunków zagrożonych wyginięciem?

Działania czynnej ochrony gatunków wykonuje **wiele instytucji**, w tym RDOŚ, PN, PK, PGL LP, NGO-sy, gminy, ośrodki naukowe, a nawet inwestorzy w ramach derogacji czy kompensacji przyrodniczych ze środków publicznych (krajowych i UE) ale **nie ma instytucji**, która zbierałaby te informacje, dane, efekty, wnioski, monitoringi....

OŚRODKI REHABILITACJI ZWIERZĄT

- Ośrodek rehabilitacji zwierząt - miejsce, w którym jest prowadzone leczenie i rehabilitacja zwierząt dziko występujących, wymagających okresowej opieki człowieka w celu przywrócenia ich do środowiska przyrodniczego
- Utworzenie i prowadzenie ośrodka wymaga uzyskania zezwolenia GDOŚ (art. 75 ustawy o ochronie przyrody)
 - w obiegu znajduje się 113 zezwoleń, z czego obecnie funkcjonują 102 ośrodki - pełen wykaz dostępny jest na stronie internetowej GDOŚ
- Właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska dokonuje kontroli ośrodków w zakresie ich działalności nie rzadziej niż raz na 3 lata
 - GDOŚ rozpatruje zastrzeżenia do wyników kontroli lub zaleceń pokontrolnych

OŚRODKI REHABILITACJI ZWIERZĄT

Rocznie we wszystkich ośrodkach rehabilitacji zwierząt udziela się pomocy ok. 35 tys. osobnikom zwierząt - zdecydowana większość to gatunki objęte ochroną ścisłą lub częściową.

Przykładowe gatunki zwierząt chronionych oraz liczba osobników, którym udzielono pomocy w 2024 r.:

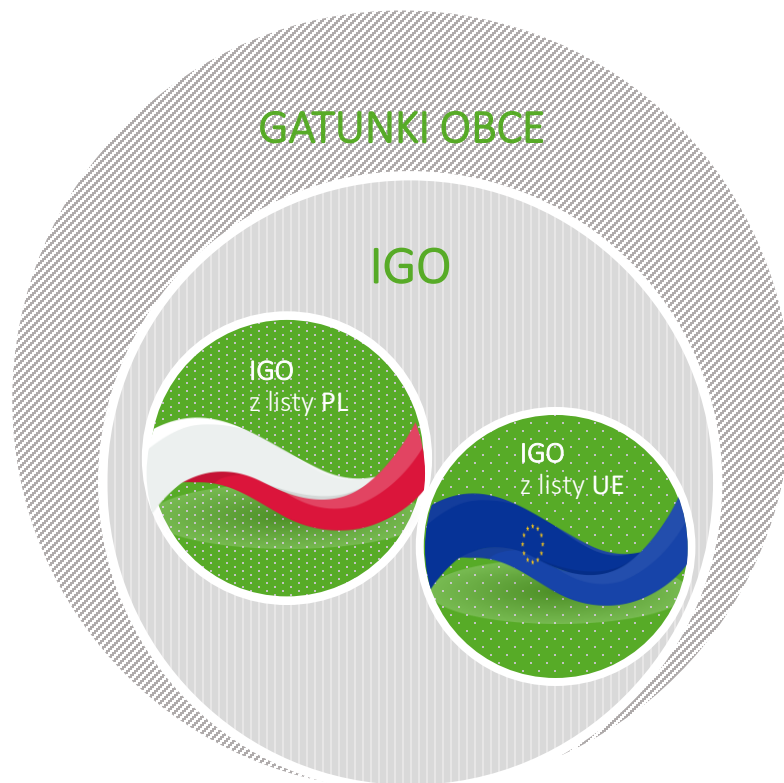
- wilk *Canis lupus* - 9 os.
- ryś *Lynx lynx* - 12 os.
- jastrząb *Astur gentilis* - 121 os.
- bielik *Haliaeetus albicilla* - 62 os.
- puszczyk *Strix aluco* - 284 os.
- rudzik *Erithacus rubecula* - 64 os.

OŚRODKI REHABILITACJI ZWIERZĄT

- regionalny dyrektor ochrony środowiska może dofinansowywać z własnych środków budżetowych leczenie i rehabilitację zwierząt w ośrodkach
- W 2024 r. ok. 100 ośrodków (i kilkanaście azyli dla zwierząt) otrzymały wsparcie finansowe w wysokości **5 mln zł**.
- Dofinansowana była nie tylko bieżąca działalność, ale także zakup dodatkowego sprzętu, leków i oraz rozbudowa wolier.

CO TO JEST IGO?

„**gatunek obcy** oznacza każdego żywego osobnika gatunku, podgatunku lub niższego taksonu zwierząt, roślin, grzybów lub drobnoustrojów wprowadzonego poza jego naturalny zasięg; pojęcie to obejmuje wszelkie części, gamety, nasiona, jaja lub diaspory tych gatunków, jak również hybrydy, odmiany lub rasy zdolne do przeżycia i rozmnażania.”

„ **IGO** to gatunek obcy, którego wprowadzenie lub rozprzestrzenianie się zagraża - jak stwierdzono - bioróżnorodności i powiązanim usługom ekosystemowym lub oddziałuje na nie w niepożądany sposób. ”

DZIAŁANIA PL WYNIKAJĄCE Z PRAWA UE

ROZPORZĄDZENIE UE NR 1143/2014 w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania IGO

ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE KOMISJI NR 2016/1141 przyjmujące wykaz IGO uznanych za stwarzające zagrożenie dla Unii

Udział PL w Komitecie IGO i w Forum Naukowym

USTAWA O GATUNKACH OBCYCH z dnia 11 sierpnia 2021 r. (Dz. U. poz. 2023 r. poz. 1589, z późn. zm.)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy IGO stwarzających zagrożenie dla Unii i listy IGO stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz. U. poz. 2649)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA KLIMATU I ŚRODOWISKA z dnia 7 grudnia 2022 r. w sprawie określenia wymagań oznakowania oraz wykonania dokumentacji fotograficznej indywidualnych cech zwierząt należących do IGO (Dz. U. poz. 2618)

UCHWAŁA NR 133 RM z dnia 15 czerwca 2022 r. (M. P. z 2022 r. poz. 706) ws. przyjęcia Planu działań dot. priorytetowych dróg przenoszenia IGO stwarzających zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzających zagrożenie dla Polski np.:

- "Ucieczka gatunków roślin ozdobnych z niekomercyjnych upraw ogrodniczych,,
- "Ucieczka gatunków zwierząt domowych, gatunków akwarystycznych i terrarystycznych"

Projekt GDOŚ z POIŚ (2016-2023) i z FENIKS (2025-2029)

ZGŁOŚ! TO TWÓJ OBOWIĄZEK.

Od pozyskania wiedzy na temat IGO do podjęcia działań.

Kto? ten kto stwierdzi obecność w środowisku

Kiedy? niezwłocznie

Gdzie? do gminy

art. 15 ustawy o gatunkach obcych

brak zgłoszeń = brak działań

[🏠](#) > [Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska](#) > [Co robimy](#) > [Ochrona przyrody](#) > [Inwazyjne gatunki obce \(IGO\)](#) >

[< Powrót](#)

Wzory raportów dla gminy

[Wzór przekazania zgłoszenia stwierdzenia obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii/Polski](#)

[Wzór raportu o przeprowadzonych działaniach zaradczych na terenie gminy - w stosunku do IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii/Polski rozprzestrzenionego na szeroką skalę](#)

SKĄD POBRAĆ WSPÓŁRZĘDNE
DO ZGŁOSZENIA STWIERDZENIA IGO?

Co zawiera zgłoszenie?

dane
zgłaszającego

nazwa IGO

liczba okazów
/powierzchnia*

miejsce

data
stwierdzenia

fotografia*

*o ile: jest to możliwe do ustalenia/wykonano

PODSUMOWANIE NT. DZIAŁAŃ ZARADCZYCH WOBEC IGO W POLSCE

dane z CRD o IGO i z PZŁ

jenot (fot. Wojciech Misiukiewicz)

nutria (fot. Wojciech Misiukiewicz)

IGO rozprzestrzenione na szeroką skalę – wg raportu PL do KE za okres 2019-2024

- **Jenot** - ok. 95 tys. osobników (PZŁ)
- **Szop pracz** - ok. 20 tys. osobników (PZŁ)
- **Barszcz Sosnowskiego** - najczęściej w woj.: małopolskim (powyżej 1000 stanowisk objętych działaniami), świętokrzyskim (ok. 220), śląskim (ok. 90), warm.-mazur. (ok. 80), mazowieckim (ok. 40), dolnośląskim (ok. 30), pomorskim (ok. 25)
- **Rdestowiec japoński** - najczęściej w woj.: małopolskim (ok. 100 stanowisk), śląskim (powyżej ok. 50), świętokrzyskim (ok. 20 stanowisk)
- **Niecierpek gruczołowaty** - najczęściej w woj. małopolskim (ok. 25 stanowisk)

pokazano tylko dane > 20 stanowisk objętych działaniami

IGO podlegające szybkiej eliminacji – działania w latach 2022-2026

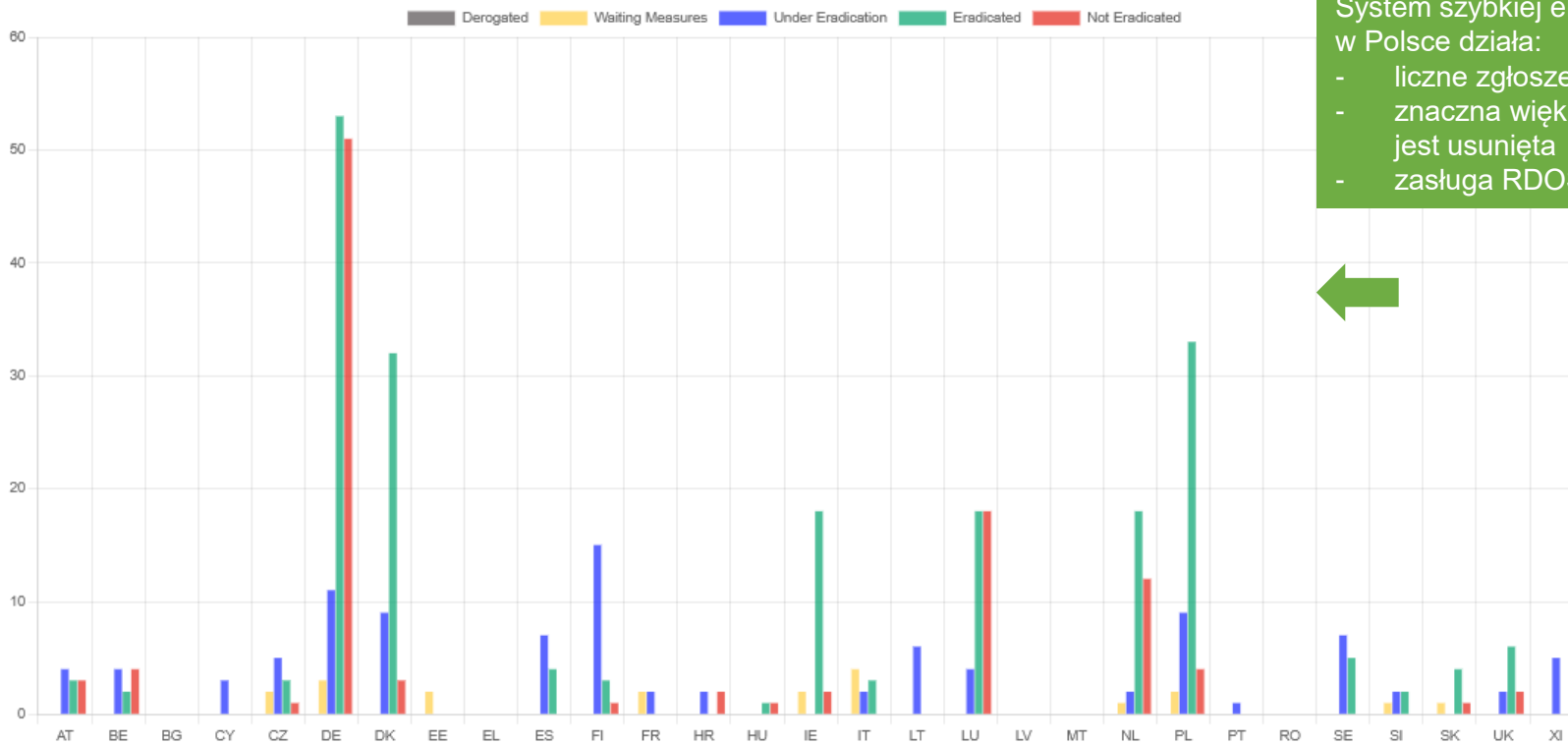
- **nutria** (20 stanowisk usuniętych / 4 w trakcie usuwania / 7 stwierdzono nieobecność)
- **gęsiówka egipska** (2 / 5 / 2)
- **jeleń sika** (1 / 4)
- **rak luizjański** (0 / 4)
- **żółw ostrogrzbiety** (2 / 0)
- **bernikla kanadyjska** (0 / 1 / 1)
- **tulejnik amerykański** (0 / 1)
- **wyłócznik brazylijski** (0 / 1)
- **pistia rozetkowa** (1 stw. nieobecność)
- **żółw jaszczurowaty** (1 / 0)
- **bizon amerykański** (1 / 0)

pierwsze działania podejmowane są w ciągu 3 miesięcy od zgłoszenia (!)

ZGŁOSZENIA IGO PODLEGAJĄCYCH SZYBKIEJ ELIMINACJI W NOTSYS 2016-2026

[HTTPS://EASIN.JRC.EC.EUROPA.EU/NOTSYS](https://easin.jrc.ec.europa.eu/notsys)

Species Detections per status by Member State

System szybkiej eliminacji IGO w Polsce działa:

- liczne zgłoszenia
- znaczna większość IGO jest usunięta
- zasługa RDOŚ/DPN

WNIOSEK 3 – WARTO ZGŁASZAĆ WALCZYĆ!!! NIE BAĆ SIĘ!!!

System szybkiej eliminacji IGO w
Polsce działa:

- liczne zgłoszenia
- znaczna większość IGO jest usunięta
- zasługa RDOŚ/DPN

Rezerwaty przyrody w Polsce (stan na 03.2026)

- Liczba rezerwatów - **1685**
- Łączna powierzchnia wszystkich rezerwatów przyrody to **192 065,30 ha**
- Działania w 2025 r.:
 - 96 nowych rezerwatów o łącznej powierzchni 10 831,47 ha
 - powiększenie istniejących rezerwatów o 13 022,16 ha

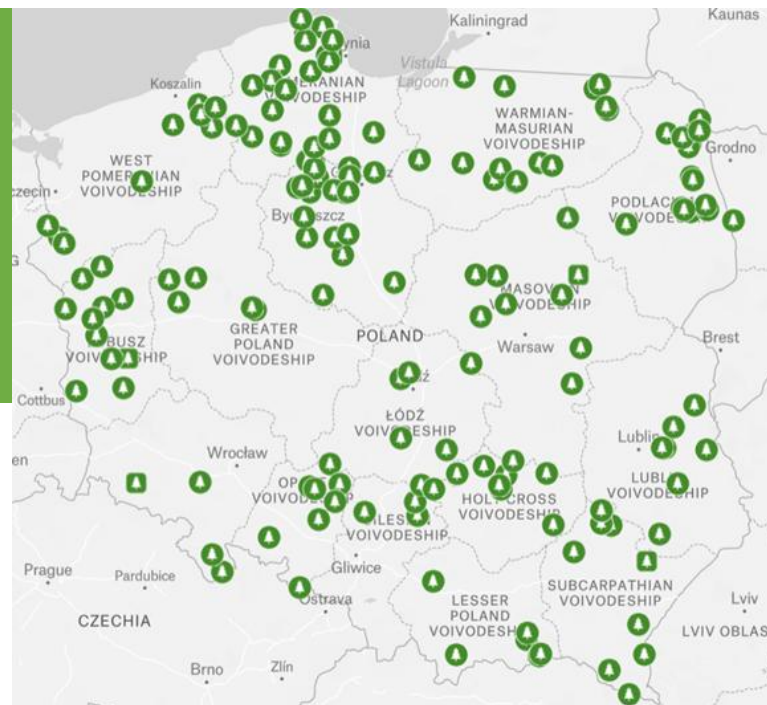
REZERWATY PRZYRODY

Wyznaczanie rezerwatów przyrody 2024 - 2026

- różne inicjatywy jeden cel:

- Inicjatywa 100 rezerwatów na 100-lecie Lasów Państwowych
- Rezerwaty przyrody – czas na comeback!
- Propozycje własne RDOŚ

- w 2024 r. wyznaczono **57** rezerwatów
- w 2025 r. wyznaczono **96** rezerwatów
- w 2026 r. wyznaczono **10** rezerwatów

ZARZĄDZANIE REZERWATAMI

- Regionalny dyrektor ochrony środowiska zgodnie z art. 18 ustawy o ochronie przyrody sporządza i realizuje plan ochrony.
- Zgodnie z art. 22 ustawy o ochronie przyrody, do czasu ustanowienia planu ochrony regionalny dyrektor sporządza zadania ochronne.
- Do końca 2025 roku ustanowiono plany ochrony dla 680 rezerwatów przyrody oraz zadania ochronne dla 352 rezerwatów

PLANY OCHRONY I ZADANIA OCHRONNE DLA LEŚNYCH REZERWATÓW PRZYRODY

- Nastawienie na ochronę procesów w rezerwatach leśnych.
- Większy nacisk na ochronę bierną - szczególnie dla rezerwatów leśnych.
- W rezerwatach leśnych działania ochrony czynnej polegające głównie na usuwaniu IGO, retencji wody, zabezpieczeniu rezerwatów przed nieuprawnionym wstępem.
- Działania ochrony czynnej związane z gatunkami np. budowa platform lęgowych.
- Monitoring procesów.

- Budowa przetamowań na rowach odwadniających.
- Budowa lub remont istniejących zastawek.
- Usuwanie drzew i odkrzaczanie torfowisk śródleśnych.
- Znakowanie rezerwatów.
- Usuwanie IGO (robinia akacyjowa, dąb czerwony).

Wniosek 4.

Dla wielu gatunków ochrona PN i rezerwatowa jest najskuteczniejsza!

NATURA 2000

- Liczba obszarów Natura 2000: **1006**
(**861** siedliskowych PLH, **135** ptasich PLB, **10** obszarów PLC)

Typ obszaru	Liczba obszarów powyżej 30% pokrycia lasem*
PLB	64
PLC	8
PLH	592
łącznie obszarów	664
powierzchnia	4115936 ha

Pow. obszarów > 30% pokrycia lasem	4115936 ha
Pow. obszarów > 90% pokrycia lasem	284989 ha

Siedlisko przyrodnicze	Powierzchnia w obszarach N2k [ha]
9110 Kwaśne buczyny	697075,8
9130 Żyzne buczyny	222989,8
9160 Grąd subatlantycki	19520,21
9170 Grąd środkowoeu. i subkont.	153340,1
9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe	1806,49
9190 Kwaśne dąbrowy	44357,14
91D0 Bory i lasy bagienne	42193,12
91E0 Łęgi Wb, Tp, Ol, Js	80571,59
91F0 Łęgowe lasy Db-Wz-Js	21316,25

*NA PODSTAWIE MAP POKRYCIA I UŻYTKOWANIA TERENÓW CORINE LAND COVER 2018

NATURA 2000 – PROCES NADAL NIE ZAKOŃCZONY

W okresie 2019-2024 przygotowano
140 propozycji zmian granic obszarów,
w tym:

- nowe obszary – 20 obszarów
- zmiany obszarów istniejących
- 120 obszarów

Do sieci Natura 2000 dodano
w sumie **24 228,91 ha**.

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, 16.12.2024

INFR(2019)2137
C(2024)8232 final

UZASADNIONA OPINIA

skierowana do Rzeczypospolitej Polskiej,

w związku z uchybieniem zobowiązaniom wynikającym z art. 4 ust. 1 i art. 3 ust. 2
dyrektywy 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych
oraz dzikiej fauny i flory

na podstawie art. 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej

Lista Zmian Granic obszarów Natura 2000 – 2026 r.

- Liczba zgłoszonych propozycji: 45
- Liczba obszarów przyjętych na Listę: ok. 20, w tym 6 nowych obszarów

Wyznaczenie obszarów: Malice (woj. lubelskie) i Budkowiczanka (woj. opolskie) oraz Powiększenie obszarów: Lasy Smardzewickie (woj. łódzkie) i Uroczyska Puszczy Zielonki (woj. wielkopolskie) wynika z konieczności realizacji zobowiązań wynikających z odpowiedzi Polski na uzasadnioną opinię (naruszenie 2019/2137).

Prace nad Listą Zmian Granic 2026 r.

- planowana zmiana granic: ~ 20 obszarów, nowe obszary: 4
- aktualnie trwają konsultacje z RDOŚ dot. ostatecznego przebiegu granic
- przekazanie propozycji do konsultacji samorządom gmin -maj/czerwiec
- uzgodnienia międzyresortowe + KWiRST - sierpień/wrzesień
- przekazanie propozycji do Komisji Europejskiej - grudzień 2026 r.

Wniosek 5. Natura 2000 jest niewystarczającym narzędziem ochrony.

NATURE RESTORATION LAW

Nature Restoration Law to rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych

Cel: odbudowa różnorodnych biologicznie i odpornych ekosystemów na obszarach lądowych i morskich

Założenia: objęcie środkami odbudowy co najmniej **20%** obszarów lądowych i co najmniej **20%** obszarów morskich UE do 2030 roku, a do 2050 roku wszystkich ekosystemów wymagających odbudowy (art. 1 ust. 2).

Kolejne artykuły rozporządzenia wyznaczają cele szczegółowe dla każdego rodzaju ekosystemu.

art. 4 rozporządzenia dotyczący odbudowy ekosystemów lądowych, przybrzeżnych i śludkowodnych - zadanie GDOŚ i RDOŚ

Państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy konieczne do przywrócenia do dobrego stanu obszarów typów **siedlisk** wymienionych w załączniku I, których stan nie jest dobry (do 2030 r. - na min. 30 %; do 2040 r. - na min. 60 %, a do 2050 r.

- min. 90 % powierzchni każdej grupy typów siedlisk wymienionych w załączniku I, których stan nie jest dobry).

Do 2030 r. państwa członkowskie priorytetowo traktują środki odbudowy na obszarach należących do sieci Natura 2000.

Ust. 7 Państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy lądowych, przybrzeżnych i słodkowodnych **siedlisk gatunków** wymienionych w załącznikach II, IV i V do dyrektywy 92/43/EWG, a także lądowych, przybrzeżnych i słodkowodnych **siedlisk gatunków ptaków** objętych zakresem stosowania dyrektywy 2009/147/WE, które są, w dodatku do środków odbudowy, o których mowa w ust. 1 i 4 niniejszego artykułu, konieczne do poprawy jakości i ilości tych siedlisk, między innymi przez ich przywrócenie, a także do poprawy łączności aż do osiągnięcia wystarczającej jakości i ilości tych siedlisk.

PRACE NAD ART. 4 NRL

- GDOŚ po konsultacjach z RDOŚ prowadzi prace nad wytypowaniem siedlisk znajdujących się w obszarach NATURA 2000
- Propozycje środków odbudowy poszczególnych siedlisk zostały przekazane do MKiŚ w celu dalszego procedowania dokumentu
- Trwają analizy możliwości zmian prawa, dające realne możliwości zarządzania i ochrony siedlisk wytypowanych do odbudowy w ramach KPO ZP.

Wniosek 6. Za wcześnie na wniosek dot. NRL.

KONWENCJA RAMSARSKA

Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego.

Krajowy Sekretariat Konwencji Ramsarskiej prowadzony jest przez GDOŚ.
Aktualne działania Sekretariatu w odniesieniu do ochrony obszarowej i gatunkowej:

Obszar Ramsar „Bór na Czerwonym”
- powiększenie rezerwatu przyrody do pow. 194,59 ha - 2025 r.

Prace nad normą GAEC2 „Ochrona torfowisk i terenów podmokłych” w MRiRW, 400 tys. ha - wprowadzona w 2025 r.

Ekspertyza „Metodyka adaptowanego zarządzania ochroną torfowisk” - do końca 2026 r.

Cykliczne konferencje: „Ochrona mokradeł - od kryzysu do sukcesu” - październik 2026 r.

Certyfikat „Miasta przyjaznego mokradłom” dla Poznania - 2025 r.

Procedowanie utworzenia nowego obszaru Ramsar „Bagienna Dolina Rospudy” - od 2025 r.

KONWENCJA RAMSARSKA

Strategia ochrony obszarów wodno-błotnych wraz z planem działania

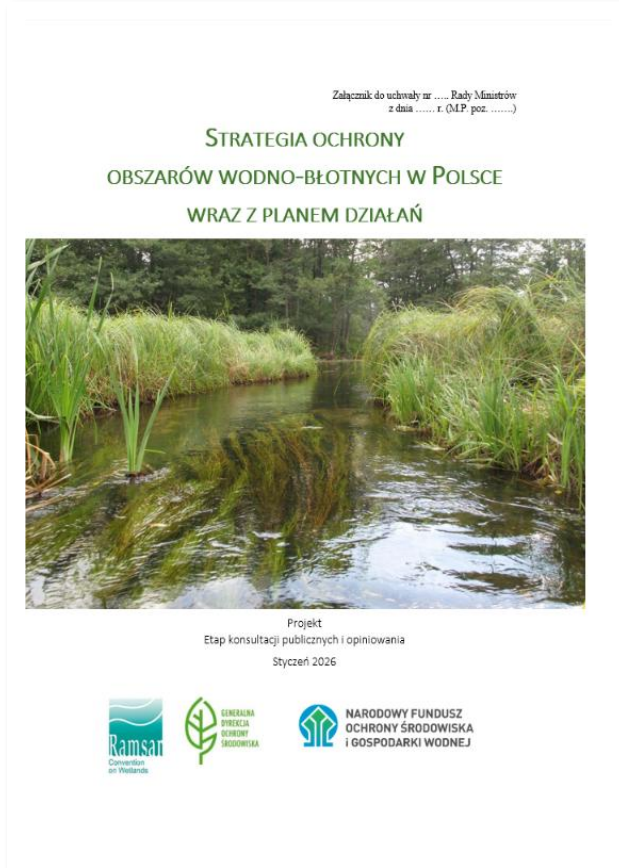
Główne cele:

- Poprawa stanu różnorodności biologicznej torfowisk i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z torfowisk o 30%
- Poprawa stanu różnorodności biologicznej i wspieranie naturalnych procesów w ekosystemach wodnych oraz zwiększenie retencji wody na terenach nadrzecznych
- Podtrzymanie i wzmocnienie ochrony mokradeł w ramach sieci obszarów Ramsar w Polsce

Międzyresortowy Zespół ds. Obszarów Wodno-Błotnych (prowadzony przez MKiŚ: GDOŚ, MRiRW, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Infrastruktury, PGW Wody Polskie, MON, Straż Graniczna) - 2025 r.

Uzgodnienia międzyresortowe i konsultacje społeczne Strategii – luty 2026 r. (obecnie trwają prace analityczne – 1260 przesłanych uwag)

Plany MKiŚ na zatwierdzenie Strategii: przełom 2026/2027 r.

KONWENCJA BERNEŃSKA

Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk - w ramach Rady Europy.

Krajowy sekretariat Konwencji Berneńskiej jest prowadzony przez GDOŚ.

określenie zasad zmian w załącznikach Konwencji z listami gatunków chronionych	sprawy o naruszenie Konwencji	wiele grup roboczych i eksperckich	liczne wytyczne, rekomendacje, kodeksy, plany ochrony gatunków	wdrażanie celów ochrony różnorodności biologicznej w skali Europy	Dyplomy Europy dla obszarów chronionych
<ul style="list-style-type: none">▪ sprawa przesunięcia wilka do niższego reżimu ochronnego w 2024 r.;▪ możliwe kolejne wnioski np. ws. niedźwiedzia▪ jasne zasady pomogą ograniczyć polityczne naciski	<ul style="list-style-type: none">▪ przykładowo w 2025 r. było 20 takich spraw z całej Europy▪ państwa otrzymują rekomendacje jakie środki powinny podjąć▪ organizowane są wizyty studyjne	<ul style="list-style-type: none">▪ ds. IGO▪ ds. dużych drapieżników▪ ds. ochrony ptaków▪ ds. ochrony płazów i gadów▪ ds. obszarów chronionych▪ ...	<ul style="list-style-type: none">▪ rekomendacja dot. hybrydyzacji wilka, na temat choroby płazów (Bsal),▪ kodeksy dobrych praktyk w kontekście IGO dla ogrodów zoo, dla ogrodnictwa▪ europejski plan działań dla ochrony chomika	<ul style="list-style-type: none">▪ Plan Strategiczny Konwencji do 2030 r.	<ul style="list-style-type: none">▪ nowe wnioski o przyznanie Dyplomu dla rezerwatu przyrody „Krzemionki” Opatowskie oraz Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”▪ obecnie tylko Bieszczadzki Park Narodowy posiada Dyplom

POROZUMIENIE O OCHRONIE WODNICZKI *ACROCEPHALUS PALUDICOLA*

Porozumienie o ochronie wodniczki *Acrocephalus paludicola* jest międzynarodowym instrumentem prawnym ustanowionym w ramach Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, tzw. Konwencji Bońskiej.

Polska przystąpiła do Porozumienia 13 lipca 2004 r.

Porozumienie określa ramy współpracy pomiędzy państwami, na których terytorium wodniczka występuje w okresie lęgowym, podczas migracji lub na zimowiskach. Dokument zobowiązuje Strony do podejmowania działań obejmujących również **ochronę czynną gatunku**.

Krajowy sekretariat Porozumienia jest prowadzony przez GDOŚ.

Wniosek 7. Choć Konwencje są prawem miękkim to niejednokrotnie mogą być skutecznym narzędziem ochrony gatunków.

W ramach projektu LIFE23-NAT-LT-LIFE4AquaticWarbler, dotyczącym ochrony i odbudowy populacji lęgowej wodniczki (*Acrocephalus paludicola*) w całym areale występowania (z wyłączeniem Białorusi), którego współbeneficjentem jest Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, planowane jest opracowanie programu ochrony gatunku i przekazanie go do GDOŚ celem jego przyjęcia. Zgodnie z harmonogramem projektu przekazanie projektu do GDOŚ ma nastąpić w I kwartale 2027 roku.

fol. Zymantas Morkvenas

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

Al. Jerozolimskie 136; 02-305 Warszawa
www.gov.pl/gdos

